

# BRNĚNSKÁ JAZYKOVKA SÁZÍ NA **SYSTEMATIČNOST** **A VYTRVALOST**

## Studenti se tady mohou naučit i norský

Jazykovou školu s právem státní jazykové zkoušky Brno lze bez nadsázky nazvat legendou v oboru. Je nejstarší školou svého druhu ve městě, po mnoho let byla dokonce jedinou institucí, kde se v jihomoravské metropoli vyučovaly cizí řeči. Je známá jako *státní jazykovka*, i když přívlastek státní již pěknou řádku let ve svém názvu nemá. I za komunismu zde bylo možno studovat angličtinu, italštinu či francouzštinu – jazyky *nepřátelských kapitalistických zemí*.

V roce 1950 existoval v Brně pouze jediný reprezentant speciálního jazykového vyučování. „Státní ústav moderních řečí, který byl ustaven výnosem tehdejšího ministerstva školství ze dne 4. června 1950, je přímým předchůdcem naší jazykové školy. Letos tedy oslavujeme 70. výročí založení,“ vysvětluje ředitelka Helena Ťoková.

Po reorganizaci školství v polovině 50. let dostal ústav název Jazyková škola v Brně. Do školy přešla řada odborníků z tehdy zrušených institucí. Jedním z nejslavnějších lektorů školy byl Samuel Kostomlatský, který se dožil požehnaného věku 99 let, vyučoval cizí jazyky i na Filozofické fakultě Masarykovy univerzity a na České vysoké škole technické (dnes VUT). Proslavil se také svými překlady. „Externě počátkem 50. let s jazykovou školou spolupracoval i profesor Jan Fírbas,“ připomíná ředitelka. Tento přední český jazykovědec a anglista byl za totalitního režimu pronásledován, přičemž nejvyšší vědecká hodnota doktor věd (DrSc.) a titul univerzitního profesora mu byly uděleny až po pádu komunismu. Zejména v západních zemích získala ale jeho vědecká práce, především v oblasti teorie funkční větné perspektivy, mnoho ocenění už v předlistopadovém období.

Ve druhé polovině 60. let byla škole svěřena role metodického střediska jazykové výuky s působností na celé Moravě. V normalizační éře 70. let byla brněnská jazyková škola vnímána jako ostrov relativní svobody. Učitelství sbor tvořili zkušení pedagogové, kteří zde hledali útočiště, když jim například na univerzitě nebylo z politických důvodů dovoleno pracovat. „Já sama ve škole působím od počátku

90. let minulého století,“ říká H. Ťoková, která funkci ředitelky zastává od roku 2009. Po sametové revoluci se škola opět přejmenovala, tentokrát na Státní jazykovou školu Brno. Nicméně před dvaceti roky se všechny jazykové školy s právem státní jazykové zkoušky formálně dostaly pod správu kraje a slovo „státní“ z názvu zase zmizelo. Ale ne napořád. Zpátky se do názvu dostalo letos v létě. Od té doby u jejího vchodu najdete ceduli s názvem Jazyková škola s právem státní jazykové zkoušky Brno.

### Známi absolventi

„Přestože v prostředí svobodného podnikání funguje velký počet různých institucí, které se specializují na jazykovou výuku, o uchazeče jsme nepřišli. V jubilejním školním roce 2020 až 2021 školu navštěvuje přibližně šest set posluchačů, kteří studují v celkem 80 kurzech,“ informuje zástupkyně ředitelky a lektorka Iveta Kučerová.

Škola má propracovaný systém návaznosti kurzů, které jsou rozděleny dle pokročilosti. „Řada kurzů je určena k přípravě ke zkouškám, jiné, takzvané konverzační kurzy, vedené zkušenými zahraničními lektory, slouží k procvičování nejen řečových dovedností. Většina kurzů se koná od září či října do června, ale sledujeme flexibilně poptávku na trhu a podle potřeby jsou otevřeny intenzivní krátkodobé kurzy. Do každého kurzu, nejen pomaturitního, lze přistoupit kdykoli během školního roku. U pomaturitního studia je běžné, že přicházejí studenti v průběhu podzimu. Zanechali studia na vysoké škole, protože zjistili, že jim nevyhovuje samotná instituce či obor. Další vlna vysokoškoláků přichází na konci prvního semestru – někteří nezvládnou klíčovou zkoušku, z vysoké



Helena Ťoková

školy odejdou a nastoupí do pomaturitního studia,“ vysvětluje ředitelka.

„Od 90. let škola plnila důležitou rekvalifikační funkci, když jí byla v roce 1996 udělena akreditace k organizování kurzů dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků základních škol, kteří se rozhodli přejít z výuky ruštiny na angličtinu a němčinu. Škola se na vzdělávání pedagogů podílí i dnes – zajišťuje jazykové kurzy hrazené z takzvaných šablon pro učitel-nejazykáře na několika brněnských středních školách,“ dodává zástupkyně.

Jazykovka organizuje i kurzy v různých institucích a firmách. V současné době spolupracuje s dvěma desítkami nejrůznějších brněnských pracovišť. „Organizujeme například jazykové kurzy pro pracovníky velkých soukromých firem, krajského úřadu, Moravského zemského muzea, Řízení letového provozu, Nejvyššího soudu, Ústavního soudu anebo třeba Centra kardiovaskulární a transplantační chirurgie,“ vyjmenovává I. Kučerová. Škola rovněž nabízí pro zájemce i individuální kurzy nebo výuku pro malý počet posluchačů.

### Bohaté portfolio

V současné době lze ve škole studovat sedm různých jazyků, mezi nimiž najdeme angličtinu, němčinu, francouzštinu, ruštinu, španělštinu, italštinu a norštinu. „Mnoho soukromých jazykovek se zaměřuje pouze na jeden či dva jazyky. My

nabízíme škálu jazyků. Tradičně je nejvíc zájemců o angličtinu, pak o němčinu a u ostatních jazyků se to střídá – jeden rok je větší obliba francouzštiny, druhý zase italštiny. Překvapivě poklesl zájem o španělštinu a ruštinu,” konstatuje ředitelka. V minulosti se na škole vyučovala například také portugalština, srbochorvatština, latina, maďarština, arabština, čínština, japonština nebo švédština.

Zástupkyně I. Kučerová se věnuje norštině v kombinaci s angličtinou. „Jazyky mě vždycky bavily. Na střední škole jsem se zamilovala do angličtiny a u té jsem zůstala. Ke studiu norštiny jsem se vlastně dostala úplně náhodou. V roce, kdy jsem se hlásila na brněnskou filozofickou fakultu, bylo možné angličtinu studovat pouze v kombinaci s češtinou, španělštinou nebo norštinou. A u mě vyhrála norština,” svěří se lektorka.

Norsko I. Kučerová navštívila už několikrát a nejvíce prý na této severoevropské zemi oceňuje přírodní skvosty. Lektorky vyučují také o historii daných zemí a reáliích. Zástupkyně svým studentům v Norsku doporučuje navštívit zejména souostroví Lofoty, odkud lze pozorovat polární záři. Podle jejího mínění nejen norská krajina, ale ani obyvatelé Norska nejsou příliš Čechům podobní. „Přemýšlím, ale nejsme shodní snad v ničem. Norové jsou opravdu velmi uzavření a rezervovaní,” vysvětluje lektorka a dodává, že i oba jazyky jsou velmi odlišné. „Podobné jsou si snad v tom, že řada jednotlivých hlásek je v norštině vyslovována podobně jako v češtině, takže sami Norové říkají, že Češi se dokáží norštinu naučit dobře a výborně zvládnou i výslovnost. Jen pozor na intonaci, ta se od češtiny zásadně liší. Norština jako germánský jazyk je hodně podobná jak angličtině, tak němčině. Pokud člověk tyto dva jazyky ovládá, norština se mu pak učí velmi snadno.“

### Dopolední studium

Významným mezníkem jazykové školy byl rok 1967, kdy ministerstvo školství zřídilo jednoleté nástavbové studium. Mladí lidé tehdy získali příležitost se rok po maturitě důkladně soustředit na studium cizích

jazyků a připravit se ke složení státních jazykových zkoušek. I v současnosti škola jednoleté pomaturitní studium organizuje, nicméně již dvacet šest let nedostává na dopolední studium od státu žádné dotace a je nucena zajišťovat chod samofinancováním. Čerství maturanti sice mají některé výhody řádných studentů, jako je státem hrazené zdravotní pojištění. Přišli ovšem o slevu na jízdném v MHD. „Brno je jediné město v republice, které studentům pomaturitních jazykových kurzů slevu na jízdném neposkytuje,” stěžuje si ředitelka Ťoková.

„Dopolední intenzivní studium se těší značnému zájmu. Na začátku školního roku bylo obsazeno celkem pět dopoledních tříd dvou světových jazyků – angličtiny a němčiny,” informuje ředitelka. Jako jediná jazyková škola v Brně otevřela letos „státní jazykovka“ třídu pomaturitního studia německého jazyka.

Zástupkyně ředitelky pro německou sekci Lenka Bukovská k tomu sdělila: „Pomaturitní studium je jednoletý intenzivní kurz jednoho cizího jazyka v rozsahu dvaceti hodin týdně. Třídy mají nejvýše 18 posluchačů. Každý den mají studenti čtyři vyučovací hodiny.” Podle ní se ke studiu nejvíce hlásí maturanti. Například ti, kteří se nedostali na vysokou školu, eventuálně absolventi středních škol, kteří nemají práci nebo nechťejí hned po škole nastoupit do zaměstnání.

„Ale zapsat se může kdokoli – výjimkou tu nejsou ani studenti ve středním, či dokonce předdůchodovém věku. V minulosti jsme mívali i třídy francouzské či španělské, o ty ale dnes není dostatečný zájem. V každé třídě se během týdne vystřídá zhruba osm učitelů, včetně rodilých mluvčích. Studium je velmi intenzivní a většina žáků je zakončí nějakou zkouškou – buď státní, nebo mezinárodní. Mají pak výhodu při eventuálním studiu na vysoké škole, kde už nemusí skládat zkoušku z jazyka,” doplňuje L. Bukovská.

### Překážky a motivace

„Kombinace lektorky s pozicí zástupkyně je náročná hlavně časově a organizačně.

Největší radost mi dělá sledovat pokrok studentů – například u starší generace překonání ostýchavosti při mluvení a rozmluvení se. Většina našich studentů se sama chce jazyk naučit, takže je pro ně nejlepší motivací, když se dokážou domluvit, v jazyce komunikovat a využít ho tam, kde potřebují,” usmívá se I. Kučerová a tvrdí, že nejdůležitější je ustavičná příprava. „Mým cílem je co nejpraktičtější použití jazyka, takže se snažím studenty přimět k mluvení – nejdřív řízenou konverzací, kterou pak postupně rozvolňuji. Když studenti chodí do kurzu jednou týdně a jazyk vůbec nepoužívají, je nutné, aby se mu věnovali také doma a na hodiny se připravovali. Nejdůležitější je systematickosti a příprava na hodiny,” dodává lektorka.

Také podle ředitelky Ťokové je píle důležitá. „Nevěřím na žádné zázračné metody učení se jazyka – třeba v hypnóze. Učení se jazyku vyžaduje píli a vytrvalost. Spousta lidí to po čase vzdá nebo začínají stále znovu a znovu. Důležité je věnovat se jazyku co nejčastěji – lépe denně 15 minut než jednou za týden dvě hodiny. Mnoho lidí se učí jazyk jinak než ve škole – možnosti je dnes spousta. Samozřejmě nejlepší je do dané země vyjet a strávit v ní aspoň půlrok bez možnosti používat svůj rodný jazyk. Ale i kratší kurz v zahraničí hodně pomůže. V Česku dnes žije a pracuje mnoho cizinců, takže řada lidí se učí soukromě. Jiní se naučili aspoň základy jazyka sledováním filmů bez titulků a dabingu, existuje také mnoho výukových aplikací na počítači či v mobilu. Nicméně kurz v jazykové škole dá studentovi solidní základy, systém v gramatice, jistotu, že kvalifikovaný učitel opraví jeho chyby, poradí mu, pomůže. Ale určitě je důležité kurz ve škole doplňovat dalšími aktivitami s jazykem,” říká H. Ťoková.

### Rodilí mluvčí coby učitelé

Pedagogové brněnské jazykovky učí i v nejobtížnějších tlumočnických a překladatelských kurzech, přičemž škola zaměstnává pouze vysokoškolsky kvalifikované pracovníky. „U nás může učit pouze absolvent učitelského oboru buď filozofické, nebo pedagogické fakulty. Garantujeme tedy, že před studenty do třídy nepřed-





► stoupí někdo, kdo je jen o pár lekcí před nimi nebo teprve studuje na fakultě," zdůrazňuje H. Ťoková.

Někteří lektori školy, ať už v dobách současných či minulých, působili jako tlumočníci v různých částech světa, včetně exotických zemí, jako je Indie, Kuba nebo Spojené arabské emiráty. Jeden z lektorů školy, Ota Brídl, tlumočil mimo jiné i britské princezně Dianě během její návštěvy Brna v roce 1991. Škola samozřejmě zaměstnává i rodilé mluvčí, jen v anglické sekci působilo v loňském roce pět kvalifikovaných vyučujících pocházejících z anglicky mluvících zemí. Mluvčí, kteří pracují ve škole, jsou samozřejmě posilou i dalších jazykových sekcí.



### Spolehlivé zkoušky

V rozvrhu školy je v současné době nabídkou studia v sedmi jazycích a příprava na 18 zkoušek různých typů a pokročilosti. Jazyková škola má už téměř šest desítek let právo organizovat státní jazykové zkoušky všeobecné (nyní označované podle Evropského referenčního rámce C1) a speciální, tedy tlumočnické a překladatelské (C2); od konce 80. let i státní jazykovou zkoušku základní (B2).

Studenti jazykovky mají tu výhodu, že je učí lektori, kteří působí jako zkoušející v komisích českých i mezinárodních jazykových zkoušek, a dokonce i sami připravují materiály k testům. „Přijem ze státních jazykových zkoušek není odváděn do zahraničí, a tudíž jejich přínos pro Českou republiku je nepochybný i z hlediska finančního, přesto nejsou ze strany ministerstva školství nijak dotovány,“ upozorňuje ředitelka. Lektori brněnské a pražské jazykovky vytváří státnicové testy, které pak používají jazykové školy v celé republice.

„Zajímavostí je, že při přípravě písemné části státnic používáme speciální počítačový program na vyhodnocování parametrů, jako je obtížnost nebo reliabilita. Tento program nám umožňuje vytvářet spolehlivé a vyvážené státnicové materiály. Naše testovací centrum, skládající se z vyškolených a zkušených tvůrců testů, existuje již od roku 1990. A produkujeme i vlastní učebnice a skripta, i pro jednotlivé profesní skupiny, jako jsou úředníci anebo také hotelový a restaurační personál. Obsahují specifická slovíčka a obraty, které využijí

ve své práci,“ říká ředitelka. Dodejme, že škola je licenčním centrem prestižního Goethe-Institutu, jeho zkoušky se skládají přímo v jazykovce. Další mezinárodní zkoušky, které se konají přímo ve škole, jsou italské CILS – různých úrovní pokročilosti. Velké procento studentů skládá cambridgeské zkoušky.

Jazykovka je dnes jedinou školou ve městě, která má pověření ministerstva vnitra a ministerstva školství k pořádání zkoušky z češtiny pro cizince k získání trvalého pobytu. Zkoušku musí složit každý cizinec ze zemí mimo EU, který chce v tuzemsku získat trvalý pobyt. „Jedná se o zkoušku nejnižší pokročilosti (A1), jejímž složením cizinec prokazuje, že je schopen

se domluvit v běžných každodenních situacích. O zkoušku je velký zájem. Jako examinační působí naši učitelé, kteří mají v aprobaci český jazyk a prošli náročným několikaměsíčním kurzem. Na zkoušku se hlásí uchazeči různých národností, nejvíce je Rusů, Ukrajinců, Vietnamců, ale jsou i zájemci ze Srbska, Indie, Nepálu, Mongolska, Koreje, USA, některých afrických zemí. Za dvanáct let bylo vyzkoušeno přibližně tisíc lidí,“ upřesňuje ředitelka.

### Změna působiště

V době komunismu a dalších devět let po jeho pádu byla hlavním problémem brněnské jazykové školy skutečnost, že neměla vlastní budovu a vyučování probíhalo v několika působištích, dokonce i mimo brněnských, takže učitelé byli neustále na cestách mezi učebnami.

„Docházelo k velkému plýtvání časem a energií. Počet studujících dosahoval v sedmdesátých letech téměř pět tisíc a počet pracovišť včetně kurzů v závodech a institucích přesahoval neuvěřitelných šest desítek, a přesto škola neměla vlastní budovu,“ svěří se zástupkyně Kučerová. Až v roce 1998 se podařilo přestěhovat výuku všech jazyků včetně ředitelství do budovy v ulici Kotlářská. „Celá budova byla ve správě Obchodní akademie a škola se zde nacházela v nájmu. Letos o prázdninách se škola přestěhovala do nových prostor, na ulici Pionýrská, kde jsme opět v nájmu,“ říká ředitelka.

„Mezi plusy nové budovy patří, že třídy jsou světlé, s novými okny, která dobře tlumí hluk z frekventované ulice. Máme

také větší sborovny, což je pro učitele komfortnější,“ tvrdí ředitelka. Škola sídlila na Kotlářské ulici dvacet dva let.

Ředitelka H. Ťoková se obává, že by nová adresa snad mohla některé studenty odradit. „Veřejnost nás má spojené s Kotlářskou, sídlili jsme zde velmi dlouho. Navíc každá změna adresy může mít negativní vliv na počet studentů – někteří už do nové školy nepřejdou,“ konstatuje ředitelka, i když dodává, že škola se vlastně přesunula jen o několik set metrů dál. Nepříjemná pro jazykovku může být ale i plánovaná rekonstrukce budovy. „Největším minusem je to, že nevíme, jaká nás čeká budoucnost. Náš zřizovatel zvažuje v horizontu dvou let kompletní rekonstrukci budovy – učít na staveništi si nedovedeme představit. Jiné prostory pro nás ale kraj v současné době nemá,“ svěří se H. Ťoková.

### Netradiční formy výuky

Škola sice slaví už babičkovský věk, sedmdesát let od svého vzniku, ale její lektori používají moderní didaktické metody výuky. „K dispozici jsou individuální i online kurzy, v mnoha kurzech se při výuce střídá český učitel s rodilým mluvčím. Vhodně se doplňují, český učitel vysvětlí důkladně gramatiku s ohledem například na srovnání obou jazyků, rodilý zase více konverzuje,“ popisuje osvědčený systém zástupkyně ředitelky.

Škola hojně využívá moderních technologií. „Již více než deset let mají řádní studenti dopoledního studia k dispozici studovnu anglického jazyka, v níž mohou samostatně pokračovat v jazykové přípravě i po vyučování. V takzvaném self-access centru je k dispozici cizojazyčná literatura, ale i různé jazykové testy, včetně poslouchových. K moderním formám výuky patří e-learning, jehož podstatou je, že studenti mohou pracovat doma na překladech a jiných úkolech, které jsou jim zaslány zpět opravené a s odpovídajícím komentářem prostřednictvím e-mailové pošty,“ vysvětluje Mojmir Muzikant, vyučující angličtiny, který současně pečuje o technologické zázemí školy.

Vzhledem k tomu, že škola běžně využívá moderních vyučovacích metod, nebylo letos na jaře pro učitele složité rychle se přeorientovat na distanční výuku kvůli karanténním opatřením týkajících se koronaviru. „Po uzavření jazykových škol 13. března jsme se během jediného týdne připravili na on-line výuku a v pondělí 23. března jsme spustili vyučování prostřednictvím videokonferencí na platformě Zoom,“ říká ředitelka. Přesto vedení školy připouští, že do chodu školy COVID-19 zasáhl citelně. Odpadlo mnoho firemních kurzů a výuka na půdě některých významných brněnských institucí, což školu nepříjemně postihlo po ekonomické stránce. Nyní pochopitelně panují velké obavy vzhledem k dalšímu vývoji pandemie a jejímu dopadu na budoucnost školy.